

СТАНОВИЩЕ

за дисертационен труд,

представен за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ във

Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“,

по професионално направление 3.8. „Икономика“, докторска програма

„Световно стопанство и международни икономически отношения“

Изготвил становището: проф. д-р ДОБРИНКА ПЕТКОВА ЗЛАТЕВА, пенсионер, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, НВУ „В. Левски“, член на научно жури, утвърдено със Заповед на Ректора на ВСУ № 856 от 16.11.2022 г.

Автор на дисертационния труд: ЯКОБ РУБ, докторант към катедра „Икономика“, факултет „Международна икономика и администрация“, ВСУ „Черноризец Храбър“.

Тема на дисертационния труд: ИКОНОМИЧЕСКИ АСПЕКТИ НА НАМАЛЯВАНЕ НА ЩЕТИТЕ ОТ ВИРУС COVID-19. ФУТУРИСТИЧЕН ХИБРИДЕН ИКОНОМИЧЕСКИ ПОДХОД: НА ПРИМЕРА НА ИЗРАЕЛ“.

I. Обща характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд е посветен на процесите на противодействие на държавите на икономическите щети, причинени от пандемията от COVID -19 в контекста на националната сигурност. Воден от разбирането за необходимостта да се разработят нови механизми и инструменти за управление и справяне с вредите от пандемията, авторът осъзнава наложителността от ново качество на работа, което, според него, предполага дефиниране и предлагане на нов, иновативен подхod.

В общата криза, предизвикана от Covid - 19, в която изпаднаха всички сфери на обществения живот, в контекста на изострена необходимост от

промяна на ценостни разбириания и аналитични нагласи, актуалността на дисертационната тема е безспорна.

Общата цел на дисертационния труд е ясно формулирана – „да предложи модерен и иновативен подход за намаляване на икономическите щети от феномена COVID-19, да представи автентична теория, способна да обясни и оцени валиден метод за прогнозиране и създаване на сътрудничество на ниво местни, регионални и глобални пространства“. Авторът конкретизира целта: да демонстрира уместността на „Големите пет икономически аспекта за намаляване на световните щети в теорията на пандемичната криза“; да се обясни теорията чрез идентифициране на интензитета на основни икономически фактори – работна сила, брутен вътрешен продукт, БВП на глава от населението, фискален баланс, дълг, инвестиции, платежен баланс, текуща сметка и общи резерви, индекс на човешкото развитие.

Изследването се структурира в увод, три глави, заключение, списък на използвана литература, обогатено с 28 фигури и 9 таблици и съпроводени с изводи, обобщения и препоръки. Структурата отговаря на изискванията за разработване на докторска дисертация. Потвърждава още, че докторантът притежава чувство за структуриране, съблюдава научно-изследователската логика, обхваща основни проблеми на икономическите аспекти на намаляване на щетите от COVID-19. Анализира научните основи за изследването на икономическата криза, причинена от пандемията. Изследва икономическите политики и въздействието върху пандемичната икономическа криза в Израел. Разработва модел и теоретична позиция за намаляването на икономическите щети от коронавирус кризата и постигане на национална сигурност чрез сътрудничеството между Израел и други страни. В този модел защитава две изследователски хипотези – „пандемичната здравна позиция на израелското

население по време на ситуацията с COVID-19, в сравнение с избраните държави от Балканите, Близкия изток, Северна Африка и Азия, изглежда е на високо ниво и с големи потенциални възможности за икономически растеж; националната сигурност и устойчивостта на държавите могат да бъдат подобрени чрез увеличаване на средносрочното и дългосрочното (2022-2030г.) сътрудничество“.

Информационното осигуряване на дисертационния труд е на високо ниво. Библиографията обхваща 213 заглавия. Свидетелства за много добра теоретична и емпирична осведоменост и познание по темата, обяснява критичната аналитичност, възможността за формиране на собствени теоретични позиции.

Методологията на изследването реализира поставените в дисертацията цели, способства защитата на изследователските хипотези.Осъществява се чрез проучвания на широк спектър теоретични източници в различни области – икономика, медицина, социология, психология, политически науки, национална сигурност, международни отношения, география и др. Базира се на нормативни и статистически документи, събиране и обработка на данни, използва различни методи за обработка на проведените изследвания за създаване на сравнителни резултати на икономическите параметри на изследваните страни.

II. Оценка на резултатите и приносите на кандидата

Оценявам, че представеното дисертационно изследване отговаря на изискванията за докторска дисертация, съдържа доказателства за задълбочено научно изследване, свидетелства за възможностите на докторанта за резултатна самостоятелна научно-изследователска работа. Мога да споделя няколко основания за тази преценка:

- докторантът изследва реален, много актуален теоретико-емпиричен проблем, изправил ни пред болезненото осъзнаване, че спасяването на живота на хората в коронавирусната пандемия е немислимо без спасяването на икономиката и противодействието на икономическите щети от нея;
- задълбочената проучвателна работа позволява да се изградят теоретични, методологически, практически познания, на базата на които се формулират авторови идеи с приносен характер, полезни за развитието на науката и практиката;
- оценъчната критичност в изследването позволява успешна защита на авторовите позиции и др.

Авторефератът от 58 страници отразява точно дисертационния труд и дава пълна представа за научното изследване.

Положителната оценка на дисертационната разработка се потвърждава и от научните публикации на докторанта по темата (три публикации), отговарящи на минималните национални изисквания.

Безспорна е оценката ми, че дисертационният труд съдържа научно-теоретични приноси, които надграждат теоретичните изследвания за преодоляването на икономическите вреди от COVID-19 и предлага полезни практико-приложни идеи.

Тази обобщена преценка на приносния характер на дисертационното изследване се отнася до:

- актуален методологически принос има разбирането, че интердисциплинираността е методологически подход, който разширява възможностите за осъзнаване на проблемите от реалния икономически живот и в частност преодоляването на щетите от коронавиросната пандемия. Методите само на икономическата наука не биха били достатъчни;

• приносна оценка може да се открие в подходите за изследване на икономиката в условията на пандемична криза, например управление на риска, инструментите на поведенческата икономика и др.;

• приносни идеи с теоретична и практическа насоченост съдържа модела на Пентаграма на големите пет икономически аспекти (икономически, регионални, международни, препятствия и възможности, хуманитарни) ефективен, според автора, за справяне с щетите от COVID-19;

• теоретичен и практико-приложен принос има идеята на докторанта, че намаляването на икономическите щети от пандемията изиска регионално и глобално синхронизиране на усилията на страните;

• приносен теоретичен и емпиричен момент съдържа анализирането на икономиката и преодоляването на отрицателните пандемични резултати в контекста на националната сигурност на основата на прилагането на Модела на големите пет икономически аспекти Ш.А.Н.И

III. Забележки и препоръки

Критичните бележки не са от естество, подозиращо положителната оценка на дисертационния труд, поради което считам, че не би трябвало да присъстват в становището.

IV. Заключение

Дисертационният труд, посветен на много актуален теоретически и практически проблем, успешно изпълнява поставената цел и задачи. Научните и научно-приложни приноси надграждат теорията и са полезни за практиката.

Резултатите, постигнати в дисертационния труд напълно съответстват на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, на Правилника за неговото прилагане и на вътрешните изисквания на ВСУ „Черноризец Храбър“ към трудове за придобиване на научната степен „доктор“. Въз основа на констатираното, давам положителна оценка на

дисертационния труд и предлагам на членовете на почитаемото Научно жури да присъдят на Якоб Руб образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.8. „Икономика“, докторска програма „Световно стопанство и МИО“.

05.01.2023г.

гр. В. Търново

Член на научното жури: .....

(проф. д-р Д. Златева)